

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. II. Vtrùm iusti hîc suis bonis operibus verè de condigno mereantur
vitam æternam nobis cælis promiſſam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

obligationem in premiante, & quidem iustitiam si hic eius sit capax, ut supra ostendi: atque ita quod ei rependitur, non potest dici gratis dari.

15
Meritum de congruo non tollit gratiam donationem premij.
D. Thomas.

Sequitur Secundò, meritum de congruo non repugnare necessariò gratiæ, & posse consistere cum donatione absolutè liberali ex parte eius qui huius occasione aliquid tribuit operati. Ita D. Thomas citatus nu. 12. Et probatur Primò, quia id quod datur sine vlla obligatione, & propter opus rei datæ nulla ex parte condignum, simpliciter datur liberaliter: atqui quod datur merito de congruo, potest hoc modo dari: ergo potest liberaliter dari. Secundò, quia qui sine sua culpa ex honesto statu incidit in grauē paupertatem, ex qua omni modo sibi conuenienti conatur emergere, & ad hoc humiliter implorat opem alicuius diuitis; meretur de congruo ab eo iuari: & tamen hic eum iuuando exercet opus meræ liberalitatis ac eleemosynæ. Idem est de paupere studioso bono ingenio multumque laborante, ut possit in studiis ad honorem Dei & Ecclesiæ bonum proficere; qui sine dubio de congruo meretur iuari: & tamē quillum iuar, absolutè dicitur gratis & liberaliter id facere.

16

Nec his obstat, quòd res donanda sit quandoque alicui operi promissa, modò hoc tunc nulla ex parte sit condignum tali premio; saltem respectu promittentis, ut si non fiat propriè in huius gratiam, nec in ipsius, sed potius in operantis utilitatem cedat; ut contingit quando promittitur aliquid tali studioso: aut si valor rei promissæ ita superet valorem ipsius operis, ut hic ne quidem secundum aliquotam partem possit illi æquivalere; ut contingit quando contrito remittitur peccatum mortale, ut infra dub. 6. ostendam. Quia etsi tunc præmium sit debitum ex fidelitate ratione promissionis; quia tamen tunc operans pro ipso præmio secundum æstimationem moralem premianti nihil dat, sicut ipsa promissio præmij verè dicitur gratis ac liberaliter fieri, ita etiam ipsius datio.

Donatio premij liberaliter promissa est liberalis.

Quòd si valor operis facti in gratiam promittentis præmium huius valori ex aliqua parte præsertim notabili respondeat; tunc saltem ex parte erit meritum de condigno, & solutio præmij erit partim liberalis, partim ex iustitia debita.

17

Meritum de congruo est meritum secundum quid.

Sequitur Tertiò, meritum de congruo non esse simpliciter & propriè dictum meritum, sed solum secundum quid; & cum particula diminutive: quia verò merito debetur merces (hæc enim sunt correlatiua); id autem quod tribuitur merito de congruo, non habet rationem veræ mercedis, nec ei datur ex vera obligatione, sed liberaliter, ut iam ostendi. Id autem quod tribuitur alicui operi tamquam propriè dicto merito, non potest dici gratis siue liberaliter tribui, sed tamquam merces & ex debito, ut testatur Apostolus ad Romanos 11. ubi ait: Si autem gratia, iam non ex meritis; alioquin gratia iam non esset gratia.

Rom. 11.

Ex quibus ulterius sequitur, quòd quoties in Scriptura aut Concilijs alicui operi absolutè tribuitur ratio meriti, aut dicitur ei merces esse

debita, illud esse intelligendum de merito de condigno, nisi ex adiunctis aperte contrarium colligatur: quia, ut iam ostendi, meritum de congruo non potest dici simpliciter siue absolutè meritum, sed solum cum aliqua particula diminutive: unde quòd ei tribuitur, sicut absolutè datur liberaliter, ita potest dici tribui immerito, siue sine meritis. ut etiam ostendam dub. 6. ubi etiam soluam quædam quæ hic dictis possunt obijci.

DV B I V M II.

Utrum iusti hic suis bonis operibus verè de condigno mereantur vitam æternam nobis in calis promissam?

Nostri temporis hæretici hac in re fuerunt varij & mutabiles. Nam initio bona opera tamquam omnino inutilia & impertinentia ad obtinendam vitam æternam penitus contemnebant. ut ex eorum scriptis docet Bellarm. l. 4. de Iustific. cap. 1. Postea verò quia videbant hoc esse nimis absurdum, nimisque & sacræ Scripturæ & omni pietati aduersari, cœperunt mitius loqui, & saltem simulare se aliquantulum bonis operibus tribuere. semper tamen negarunt, nos per ea verè mereri vitam æternam. Fundamentum eorum præcipuum est Primò, quia putant omnia nostra opera quantumuis ex obiecto suo bona secundum se esse verè peccata, & solum placere Deo ratione iustitiæ Christi, qua eorum defectus tegitur. Secundò, quia sunt contrarium obscurare merita Christi quibus solis debemus fidere, & omnia nostra bona accepta ferre. Quæ fusè ex eorum scriptis docet Bellarm. l. 4. de Iustific. c. 1. & 10. & l. 5. c. 1. in principio, & cap. 5. in obiectione 6. & 8. Qui etiam toto illo libro 5. fusissimè & doctissimè hæreticorum errorem confutat. Ego hîc, quantum huius materiæ necessitas requirit, breuiter rem omnem complectar, eaque adferam ex quibus & nostra sententia clarè probari, & hæreticorum obiectiones refelli possint.

18
Hæreticorum in suis assertionibus constantia.
Bellarm.

Catholiciverò omnes fateantur nos per bona nostra opera mereri vitam æternam. Durandus tamen in 2. d. 27. qu. 2. cum quibusdam alijs putat, nos eam non mereri de condigno, quia opera nostra non sunt condigna tanto premio, nec constituunt Deum verè nobis debitorem, qui non reddit nobis vitam æternam ex vero debito, sed ex liberalitate, propter opera tamē, quæ in nobis ad illam obtinendam requirit, ex quibus Durandus ait nos eam de congruo mereri, aut potius merito aliquo medio inter meritum verè condignum & meritum de congruo, siue eo, quo peccator contritus meretur remissionem peccati mortalis. Vult itaque meritum quod iusti merentur augmentum gloriæ, esse perfectius hoc secundum, sed imperfectius priorē; atque ita posse dici meritum de condigno secundum quid: non tamen absolutè & simpliciter.

19
Durandus.

CONCLUSIO I. Iusti bonis suis operibus verè merentur vitam æternam. Ita Trident. sess. 6. cap. 16. & canone 32. Pater clarè ex Scriptura, quæ

20
Trident.

quæ docet vitam æternam nobis reddendam tamquam mercedem operarij debitam. Matt. 5. *Quoniam merces vestra copiosa est in celis. & c. 20. Vocat operarios, & reddit illis mercedem.* Atqui hæc supponunt verum meritum (nam, ut iam ostendi, merces tantum debetur vero merito:) ergo hoc in nostris bonis operibus reperitur. Respondent hæretici, vitam æternam improprie dici mercedem, quia nimirum Deus eam dat operantibus, non tamen propter eorum opera, sed propter suam promissionem. Et probant, quia vita æterna dicitur hereditas: ergo nequit esse merces.

21. Sed hæc aperte repugnant Scripturæ, quæ absolute vitam æternam vocat mercedem, eamque dicit nobis dari secundum opera siue propter opera, & pro horum magnitudine plus minusque gloriæ nobis tribui. Matth. 16. *Et tunc reddet (scilicet filius hominis) unicuique secundum opera eius.* 1. ad Corinth. 3. *Unusquisque propriam mercedem recipiet secundum suum laborem.* Apoc. 14. *Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua.* Quæ aperte veram mercedem significant, præsertim cum Matth. 20. hæc merces comparetur mercedi operariorum, quæ vera & proprie dicta est merces, & datur absolute intuitu operum, siue propter opera.

Ad argumentum hæreticorum, nego consequentem, quia filio paternæ bonæ debentur, ut hereditas, & tamen hic saltem accedente patris promissione posset ea patri seruando etiam de condigno mereri. Adde, etsi initium gloriæ nobis debeat ut filiis, tamen eius augmentum per bona opera pure meremur. Etsi enim omnes Sancti hoc ipso quo sunt adoptati in filios Dei, sunt accepturi aliquam gloriam, si sine peccato mortali moriantur: tamen nullo modo acciperent tantam, quantum de facto accipiunt, si carerent suis meritis.

Idem omnes olim Patres docuerunt, quos fuse citat Bellarm. l. 5. de Iustif. c. 4. quod etiam concedit Caluinus ab eodem citatus, ibidem c. 11. Sed ait Patres hac in re malè de fide nostra fuisse meritos: quo dicto non solum Patribus, sed etiam Scripturæ iniurius est, quæ, ut iam ostendi, aperte in nostris operibus agnoscit meritum.

22. Ad primum argumentum contrarium, nego assumptum: est enim apertus error dicere omnia nostra opera esse peccata. Hoc enim multis Scripturæ locis repugnat, quæ expresse docent nos in quibusdam operibus non peccare, sed Dei voluntatem facere. Tob. c. 2. dicitur *vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam.* & infra vers. 10. *licet etiam c. 1. vers. ult. postquam Scriptura narrasset quædam facta & dicta Tob, subdit: In omnibus his non peccauit Tob labijs suis.* Item Dauid psalm. 16. ait: *Exaudi Domine iustitiam meam. & infra: Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.* & psalm. 25. *Iudica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum.* Quæ nullo modo sine mendacio dici possent, si illi in omnibus operibus suis peccassent: nam qui in operibus suis omnibus peccat, falsò dicitur in iis non peccare.

Adferunt quidem hæretici pro suo errore multa Scripturæ loca, quæ explicat Bellarm. supra l. 4. c. 20. sed quæ ut summum probant, omnes homines sæpè peccare saltem venialiter. quod nihil facit ad rem præsentem: nam cum eo optimè confiliet nos etiam facere aliqua opera bona, quibus aliquid à Deo meremur. Vnum obiciunt quod prima facie videtur contra nos facere: quia scilicet Isaia 64. dicitur: *Facti sumus ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruatus vniuersa iustitia nostra.* Sed Respondet, Isaiam ibi loqui in persona impiorum Iudæorum, qui ob sua peccata erant tradendi Babiloniis: nec tamen loqui de omnibus eorum operibus; sed solum de sacrificijs & obseruatione caeremoniarum legis (quæ tum ibi, tum sæpè alias in Scriptura vocantur iustitiæ) quæ illi Iudæi tunc valde imperfectè faciebant, simul colendo deos alienos, & immiscendo iis multa contra mandata legis, ut patet ex c. 58. & Malachia 1. vers. 7. ideoque ea polluebant & reddebant immunda ac Deo displicentia. Quare ille locus nihil facit contra bona operariorum.

Ad secundum, nego etiam assumptum: quia potius illustrat merita Christi, quod nobis meruerit, non solum gratiam qua ad Deum conuerteremur; sed etiam ut conuerſi in filios Dei eumque statum assumeremur, in quo per bona opera possemus augmentum gloriæ mereri. Sicut non solum non minuit, nec obscurat, sed potius illustrat Dei potentiam, quod ipse non solum omnia operetur, sed creauerit creaturas, quæ valeant etiam aliquid cum ipsius generali concursu operari. Nam sicut Deus non solum dedit nobis esse, sed etiam vim operandi: ita etiam Christus non solum meruit nobis adoptionem filiorum, qua regeneramur, & spiritualiter incipimus esse, sed etiam meruit nobis vim spiritualiter operandi, & merendi augmentum gloriæ. Quare sicut illud non officit quo minus omne bonum naturæ debeamus absolute & ex integro acceptum ferre Deo creatori; ita nec hoc officit quo minus debeamus omne bonum nostrum supernaturale ex integro acceptum ferre Christo redemptori.

24. CONCLUSIO II. Absolute dici potest nos de condigno bonis nostris operibus mereri vitam æternam, siue gloriæ augmentum. Primò, quia est ferè communis omnium Scholasticorum. Secundò, quia aperte innuitur in Scripturis. Primò, quia dicunt gloriæ nostris operibus reddi tamquam mercedem: hæc autem, ut supra ostendi, proprie respicit solum meritum condignum. Secundò, quia docent, bene operantes fieri dignos vitam æternam. 2. Thess. c. 1. *Ut digni habeamini regno Dei.* Apoc. 3. *Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.* Probatur Tertio, quia aliàs, ut ostendi dub. 1. n. 17. non possemus proprie & simpliciter dici mereri vitam æternam.

Ad argumentum Durandi, nego assumptum: nam dub. sequenti ostendam iustorum merita esse sufficienter digna tanto præmio. & dub. 5. Deum teneri hoc iis reddere.

25. CONCLUSIO III. Licet bene operamur ob spem

Cæremoniæ legis in Scriptura dicuntur iustitiæ.

Malach. 1.

23. Illustrat merita Christi quod nobis meruit vitam æternam.

Omne nostrum bonum supernaturale debemus Christo.

24.

2. Thess. 1. Apoc. 3.

25.

spem eternæ mercedis. Est cōmunis Catholico-
rum contra nostros hæreticos. Probatur Primò,
quia Scriptura sæpè nos ad bona opera excitat
promissione eternæ mercedis. Matth. 4. *Pœni-*
tentiam agite, appropinquat enim regnum celorum.
Et c. 6. *Primum querite regnum Dei, &c.* Luc. 16.
iubemur facere amicos, ut mortuos recipiant in
eterna tabernacula.

Secundò, quia sanctissimi ac in Scriptura lau-
dati viri id fecerunt. Dauid enim de se ait psal.
118. *Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes*
tuas in æternum propter retributionem. Ad Hebræos
11. Moyses maluit affligi cum populo Dei quàm
haberi filius Pharaonis, quia aspicebat in
remunerationem, hanc scilicet à Deo pro suo
opere sperando. Idem docent communiter Pa-
tres, ut docet Bellarm. suprà c. 8.

Obijciunt hæretici Primò, operari propter
mercedem est vile, abiectum & mercenariorū,
quos Scriptura Ioannis 10. & Patres passim re-
prehendunt. Secundò, Deus nobis amandus
est amore amicitiae, non autem amore concu-
piscentiæ: operari autem propter mercedem
spectat ad amorem concupiscentiæ.

Ad primum, Respondeo Primò, vile & abie-
ctum esse operari solum mercedis temporali-
tis, quæ omnino indigna est in qua spem nostrā
ponamus: secus esse de mercede vitæ æternæ,
quæ est summum bonum, & dignissima in quam
tamquam in ultimum nostrum finem omnes a-
ctiones nostras dirigamus. Scriptura autem

Ioannis 10. & Patres tantum reprehendunt
mercenarios qui priorem mercedem spectant;
ideoque aiunt, eos fugere, siue stationem suam
deserere occurrente vitæ periculo, ne scilicet vi-
tæ cum vitæ etiam speratam mercedem perdāt.
Secus sit in iis qui sperant vitam æternam, qui
ut hanc assequantur libentissimè omnia peri-
cula subeunt, quia sciunt se perdendo vitam
temporalem non solum non perdere speratam
mercedem (sicut qui sperant mercedem tempo-
ralem) sed se eam cumulatorem in cælo acce-
pturos; & contra se eam perdituros, si pericula
fugiendo vitam suam cum peccato seruent.

Respondeo Secundò, posse etiam dici mer-
cenarios, qui ita operantur propter mercedem
æternam ut ea non proposita nollent operari:
qui sine dubio reprehendendi sunt. Secus est
de iis, qui ita mercedem spectant, ut etiam
ea non proposita ob Dei amorem operari vel-
lent.

Ad secundum, Respondeo Deum nobis utro-
que amore esse amandum: nam aliàs Christia-
na spes dampnanda esset; quia per eam amamus
Deum amore concupiscentiæ.

D V B I V M III.

*Qualis sit, & unde oriatur hæc operum no-
strorum cum præmio vitæ æternæ con-
dignitas?*

27 **N**ota Primò, opus aliquod ex duplici capite
posse aliquid mereri. Primò, ratione utili-
tatis, quam conferre ei cuius causa fit: sic famulo-
rum aliorumque subditorum opera eo plus

merentur, quo ex se viliora sunt dominis, siue
aliàs moraliter bona sint siue non: nam merce-
narius etiam opere ex aliqua circumstantia ma-
lo in gratiam conducentis facto, meretur mer-
cedem sibi promissam. Secundò, ratione boni-
tatis moralis, quam in se habent, aut similis ali-
cuius excellentiæ. Sic dicimus virtutem mereri
honorem, & in certaminibus quibus præmia
proposita sunt, qui optimè certavit meretur
maximum præmium; etsi eius actio aliàs nul-
lam utilitatem adferat.

Ex priore capite homines, quia multis indi-
gent, communiter valorem & meritum operū
spectant, atque ita prout crescit cuiusque ope-
ris in communitate indigentia, ita etiam crescit
eius valor; sicut etiam valor aliarum rerum cre-
scit ex eo, quod plures iis multum indigeant, &
consequenter eas expectant. Vnaquæque enim
res eo nobis, ceteris paribus, est vilior, quo ea
magis indigemus: nam utilitas eiusmodi rerum
maximè in eo consistit, quod per eas nostris ne-
cessitatibus siue indigentia succurramus. Con-
trà Deus cum nullius indigeat, valorem operum
solum spectat ex secundo capite; & quidem ex
sola bonitate moralis: quare etiam nos de hoc
solo valore hic agemus.

Nota Secundò, opus aliquod posse dupliciter
dici condignū respectu alicuius præmij. Primò,
quia eius valor per se & scilicet a omni promissio-
ne est absolutè tantus, quantus est valor ipsius
præmij, ita ut minore præmio non possit ei ex-
actè satisfieri. Atque hac ratione condignitas
consistit in absoluta commensuratione & æ-
qualitate inter valorem operis & præmij. Et ta-
lem condignitatem necessariò requirit mera ac
rigorosa iustitia commutativa, aut etiam vindic-
taria, quando iis nihil omnino liberalitatis aut
misericordiæ admiscetur: nam si in illa præmiū
excedat valorem operis, miscetur aliquid libe-
ralitatis aut donationis: in hac si poena sit mi-
nor, quàm sit malitia peccati, miscetur aliquid
clementiæ; si sit maior, est iniusta, aut saltem
crudelitas.

Quidam autem putant nostra bona opera
hac ratione esse condigna vitæ æternæ, adeoque
nos eodem modo per ea mereri æternam glo-
riam, sicut per peccatū mortale meremur æter-
nam poenam. Et sicut hoc nequit absolutè pu-
niri quantum meretur, minore poena, quàm sit
ea qua de facto punitur; ita secundum eos o-
pus bonum hominis iusti nequit præmiari quā-
tum absolutè in rigore meretur, nisi eo præ-
mio quod de facto à Deo accipit, scilicet vitæ
æternæ.

Secundò, hæc condignitas solum consistit in
quadam proportionem, quam opus in his cir-
cumstantiis habet respectu præmij; qua ratione
opus aliquod dicitur verè & absolutè dignum
aliquo præmio, quod rigorosè loquendo ipsius
valorem longè excedit. Patet hoc in præmiis in
aliqua concertatione propositis, quæ sæpè exce-
dunt valorem operis requisiti; & tamen qui in
eiusmodi certamine alios superavit, dicitur di-
gnus primo præmio, illudque condignè me-
ruisse.

Nota Tertiò, inter has condignitates esse diffe-

28
Ex alio capi-
te homines,
ex alio Deo
merita ope-
rum gignunt.

29
Opus dupli-
citer potest
dici condi-
gnum præ-
mio.

30